

Financing Constraints of Small and Medium Enterprises: cases study of Southern border provinces of Thailand

Phattanan Boonyanuphong¹, Nayeming Mahama² and Sawat Laipaporn³

Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Thailand

Email: phattanan.b@psu.ac.th

Received November 24, 2020

Revised February 4, 2021

Accepted February 19, 2021

Abstract

This study is a survey research aimed to analyze the financial constraints of small and medium sizes enterprises (SMEs) in the three southern border provinces of Thailand. The data were collected using a structured questionnaire from 410 small and medium enterprises. Appropriate descriptive statistics and logistic regression were applied to analyze such factors. This study showed that the issues pertaining to financing constraints for business firms in the three southern border provinces of Thailand have been eased. However, the limitation in the financing accessibility still persists. The important factors that obstruct their financial approachability were, for example, lack of credibility and business experience as well as complexity and cumbersome processes in loan application. Other cases such as inadequate collateral, non-performing loan history, high risk project and lack of purpose of the loan were greatly problematic. In addition, comprehensive policy from the government in regards to support, response of commercial banks and variety of financing sources was extremely necessary factor for accessing funding for SMEs entrepreneurs in the three southern border provinces.

Keywords: SMEs, Financial constraints, Southern Border provinces of Thailand

JEL Classification Codes: C25, G21, L11, O16

¹Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus, 181 Rusamilae, Mueang, Pattani, 94000, Thailand. Corresponding author: phattanan.b@psu.ac.th

²Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus, 181 Rusamilae, Mueang, Pattani, 94000, Thailand.

³Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus, 181 Rusamilae, Mueang, Pattani, 94000, Thailand.

ปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม: กรณีศึกษาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

พัตนันต์ บุญญานุพงศ์¹ นายเอมิง มหามะ² และสวัสดิ์ ไหลธารณ์³

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

Email: phattanan.b@psu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการ SMEs จำนวน 410 ตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามเชิงโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และประยุกต์ใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการ SMEs ผลการศึกษาพบว่าผู้ประกอบการ SMEs ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากระบบธนาคารพาณิชย์ได้ง่ายขึ้น แต่ยังพบข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน โดยอุปสรรคที่สำคัญในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการ SMEs ทั้งที่เกิดจากผู้ประกอบการและธนาคารพาณิชย์คือการขาดความน่าเชื่อถือและประสบการณ์ในธุรกิจ กระบวนการที่ยุ่งยากในการขอสินเชื่อ การมีหลักประกันไม่เพียงพอ มีประวัติผิดนัดชำระหนี้ โครงการมีความเสี่ยงสูง และวัตถุประสงค์การกู้ยืมไม่ชัดเจน นอกจากนี้ การมีนโยบายในการสนับสนุนที่ชัดเจนของภาครัฐ การตอบสนองต่อนโยบายภาครัฐของธนาคารพาณิชย์ และการมีแหล่งเงินทุนที่หลากหลายยังเป็นปัจจัยที่จำเป็นต่อโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการ SMEs ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

คำสำคัญ: วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, ข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน, จังหวัดชายแดนภาคใต้

JEL Classification Codes: C25, G21, L11, O16

¹ อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี 181 ต. รุสะมิแล อ. เมือง จ. ปัตตานี 94000

² อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี 181 ต. รุสะมิแล อ. เมือง จ. ปัตตานี 94000

³ อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี 181 ต. รุสะมิแล อ. เมือง จ. ปัตตานี 94000

1. บทนำ

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprise: SMEs) มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นของธุรกิจขนาดใหญ่ และยังเป็นห่วงโซ่เล็ก ๆ ที่ทำให้เกิดการจ้างงาน สามารถกระจายการพัฒนาไปสู่ชุมชนได้รวดเร็ว ก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจในประเทศ และมีส่วนช่วยบรรเทาปัญหาความแออัดจากการเติบโตของสังคมเมือง นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตในท้องถิ่นและสร้างศักยภาพการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว ในปัจจุบันประเทศไทยให้ความสำคัญกับ SMEs เพื่อเป็นรากฐานการขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ยุค 4.0 เนื่องจาก SMEs เป็นพลังสำคัญที่จะทำให้เกิดการเติบโตในทุกภาคส่วนของเศรษฐกิจไทย เป็นเสมือนฟันเฟืองที่ทำให้เครื่องจักรใหญ่ของประเทศเดินไปข้างหน้าได้ หลายประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาและยกระดับศักยภาพของระบบเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็น เยอรมัน ฝรั่งเศส อิตาลี ญี่ปุ่น หรือ ไต้หวัน ต่างก็มี SMEs ที่เข้มแข็ง การพัฒนาธุรกิจ SMEs คงไม่ใช่เพียงแค่สนับสนุนให้ SMEs ตั้งธุรกิจได้ง่าย แต่รวมถึงต้องทำให้ SMEs เติบโตได้ตามพัฒนาการของระบบเศรษฐกิจ สามารถเพิ่มศักยภาพ และสามารถปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

ความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศปี 2558 มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 40.6 ทำให้มีมูลค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (GDP MSME⁴) 4,366,685 ล้านบาท โดยมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 5.5 จากปีก่อนหน้า และแนวโน้มการขยายตัวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังคงมีแนวโน้มขยายตัวที่ต่อเนื่องในระดับร้อยละ 5.2 ร้อยละ 5.0 ร้อยละ 5.0 และร้อยละ 3.2 ในปี 2559 ปี 2560 ปี 2561 และปี 2562 ตามลำดับ ส่งผลให้สัดส่วนของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 43.2 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ คิดเป็นมูลค่า 5,963,156 ล้านบาท สามารถแยกเป็นมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของวิสาหกิจขนาดกลาง 2,891,526 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 17.1 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของวิสาหกิจขนาดเล็ก 2,575,443 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 15.3 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาถึงจำนวนและสัดส่วนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในปี 2562 พบว่าประเทศไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำนวนทั้งสิ้น 3,105,096 ราย คิดเป็นสัดส่วน

⁴ ข้อมูลโครงสร้างของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (MSME) ในงานศึกษานี้ใช้ตามนิยามใหม่ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2563 แต่การอธิบายถึงความถึงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังคงให้คำย่อ SMEs ที่สื่อความหมายถึงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่นิยมใช้กันแพร่หลาย

ร้อยละ 99.53 ของวิสาหกิจโดยรวมของประเทศ โดยแบ่งเป็นวิสาหกิจขนาดย่อมทั้งสิ้น จำนวน 2,645,084 ราย วิสาหกิจขนาดย่อมทั้งสิ้น จำนวน 415,722 และวิสาหกิจขนาดกลาง จำนวน 44,290 ราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 84.79 ร้อยละ 13.33 และร้อยละ 1.42 ของวิสาหกิจโดยรวมของประเทศ ตามลำดับ ก่อให้เกิดการจ้างงานถึง 12,060,369 คน หรือคิดเป็น ร้อยละ 69.48 ของการจ้างงานทั้งหมด โดยที่วิสาหกิจรายย่อยมีส่วนต่อการจ้างงานรวมสูงถึง ร้อยละ 31.26 และยังมีสัดส่วนการจ้างงานต่อ MSME สูงที่สุดถึงร้อยละ 44.99 ซึ่งโครงสร้างของจำนวนและสัดส่วนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีลักษณะที่เป็นส่วนใหญ่ของวิสาหกิจทั้งหมดของแต่ละภูมิภาค เช่นเดียวกับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าในปี 2562 มีจำนวนและสัดส่วนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สามารถจำแนกเป็นรายจังหวัดได้ดังนี้ จังหวัดนราธิวาส มีจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำนวน 22,950 ราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 99.95 ของวิสาหกิจทั้งหมด จังหวัดปัตตานีมีจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำนวน 18,169 ราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 99.86 ของวิสาหกิจทั้งหมด และจังหวัดยะลามีจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำนวน 13,277 ราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 99.82 ของวิสาหกิจทั้งหมด (Office of Small and Medium Enterprises Promotion, 2017, 2018, 2019, 2020)

ดังนั้นเมื่อพิจารณาบทบาทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในสัดส่วนของ GDP ของประเทศ และจำนวนหรือสัดส่วนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จะเห็นว่ามียุทธศาสตร์สูงและมีจำนวนที่มาก เมื่อเทียบกับวิสาหกิจรวมของประเทศหรือของแต่ละระดับจังหวัด รวมถึงสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย ถ้าพิจารณาถึงบทบาทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทั้งในด้านการผลิต การบริโภค ตลอดจนบทบาทที่มีต่อการจ้างงาน นับว่าเป็นกลุ่มวิสาหกิจที่มีความสำคัญมากต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค

แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยส่วนใหญ่ยังมีจุดอ่อน ทั้งในการจัดการด้านการผลิต ด้านการตลาด และปัญหาอื่น ๆ อีกหลายด้าน รวมถึงปัญหาความสามารถในการเข้าถึงแหล่งทุนในระบบที่ทำให้ยากกว่าวิสาหกิจขนาดใหญ่ เพราะปัญหาความไม่น่าเชื่อถือขององค์กร การขาดหลักทรัพย์ค้ำประกัน การขาดการจัดการทั้งระบบ เอกสารหรือบัญชีที่เหมาะสมจำเป็นต่อการขอกู้ยืม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Paulson and Townsend (2004, 2005) ส่งผลให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมขาดเงินทุนหมุนเวียนในธุรกิจ แม้ในปัจจุบันจะมีช่องทางการระดมเงินทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมากขึ้น โดยเฉพาะผ่านธนาคารของรัฐ เช่น ธนาคารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รวมถึงช่องทางการช่วยเหลือทางการเงินอื่น ๆ

ของภาครัฐ แต่ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งทุนก็ยังสามารถทำได้จำกัด เช่นเดียวกับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็ประสบกับปัญหาในลักษณะนี้เช่นกัน จากการศึกษาของ Eakuru, N. (2011) พบสาเหตุที่สถาบันการเงินไม่ปล่อยสินเชื่อให้กับผู้ประกอบการ เนื่องจากวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมขาดความชัดเจนหรือวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมไม่เกี่ยวข้องกับโครงการ กรรมสิทธิ์ของหลักประกันไม่สามารถพิสูจน์ความเป็นเจ้าของสิทธิ์ได้ และกระบวนการประเมินหลักประกันมีความยุ่งยากใช้เวลานานเป็นต้น นอกจากนี้แล้วปัญหาของสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้ที่เป็นปัญหาเรื้อรังที่กินเวลานานถึง 16 ปี เริ่มตั้งแต่เหตุการณ์ปล้นปืนครั้งใหญ่ เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 ที่กองพันพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ อ.เจาะไอร้อง จ.นราธิวาส นับจากนั้นก็มีเหตุการณ์เกิดขึ้นเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการลอบวางระเบิด ลอบยิงประชาชนผู้บริสุทธิ์และเจ้าหน้าที่ และก่อความวุ่นวาย เป็นต้น ได้ก่อให้เกิดผลทางลบต่อระบบเศรษฐกิจในพื้นที่ ทั้งด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม ด้านการค้า และด้านบริการที่เป็นผลซ้ำเติมให้เกิดความยากลำบากต่อการดำเนินธุรกิจขึ้นอีกชั้นหนึ่ง

ข้อมูลดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาทในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของพื้นที่สูงมาก ดังนั้น การเข้าใจถึงปัญหาและข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการประกอบการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะสามารถทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถหาวิธีการในการช่วยเหลือได้อย่างตรงจุดให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถอยู่รอดและแข่งขันได้ภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ที่รุนแรง

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัญหาข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการประกอบการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

3. การทบทวนวรรณกรรม

ข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน (Financial Constraints) หมายถึง สภาวะที่ผู้ใช้บริการทางการเงินทั้งกลุ่มผู้ประกอบการและกลุ่มครัวเรือนไม่สามารถใช้บริการเงินทุนจากแหล่งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยสะท้อนผ่านตัวแปรสำคัญ อาทิ ราคา ปริมาณ และคุณภาพที่ผู้ใช้บริการได้รับอันเป็นผลจากความไม่สมบูรณ์ของตลาด (Market Imperfection) เป็นสำคัญ (Kengchon and Mahujchariyawong, 2015) ทำให้ผู้ให้กู้จำเป็นต้องพิจารณาถึงความสามารถของผู้กู้และพฤติกรรมของผู้กู้ เนื่องจากผู้กู้แต่ละรายมีความสามารถในการชำระคืนแตกต่างกัน จากความ

เสี่ยงของพฤติกรรมของผู้กู้ ทำให้ผู้ให้กู้ต้องลดความเสี่ยงจากการให้กู้ยืม ดังนั้นผู้ให้กู้จึงใช้สัญญาเงินกู้ เพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมของผู้กู้และลดความเสี่ยงให้ต่ำลง โดยกำหนดหลักประกันการกู้ยืม การกำหนดระยะเวลาการชำระเงินกู้ และจำนวนเงินกู้ที่ต้องชำระคืนในแต่ละงวด ทำให้ผู้กู้ยืมมักได้รับบริการที่แตกต่างกันเมื่อเทียบกับกรณีตลาดสมบูรณ์ (Market Perfection)

ข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนดังกล่าวพบว่าเป็นผลจากความไม่สมมาตรของข้อมูล ขั้วสารระหว่างธนาคารผู้ให้กู้ (Lender) และผู้กู้ (Borrower) จากการศึกษาในอดีตพบงานศึกษาที่ประเมินข้อจำกัดทางการเงินของภาคธุรกิจที่ส่งผลต่อข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งทุน เช่นงานของ Fazzari, Hubbard and Petersen (1988) และ Kaplan and Zingales (1997, 2000) โดย Fazzari, Hubbard and Petersen (1988) พบว่าบริษัทจดทะเบียนในสหรัฐอเมริกาที่มีปัญหาข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ส่งผลให้การลงทุนของบริษัทมีความอ่อนไหวต่อกระแสเงินสด หรือเงินทุนภายในกิจการ (Internal Fund) สูง และ Kaplan and Zingales (1997, 2000) ยังพบเพิ่มเติมว่าสถานะทางการเงินของภาคธุรกิจผ่านตัวชี้วัด เช่น ความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย ระดับหนี้สะสม ความสามารถในการหารายได้ และกำไรของบริษัท มีผลโดยตรงต่อการเข้าถึงแหล่งเงินทุนภายนอกของภาคธุรกิจ

นอกจากนี้ยังมีงานศึกษาปัญหาตัวแปรทางการเงินหรือตัวแปรอื่น ๆ ที่สะท้อนความเข้มแข็งและความสามารถในการทำกำไรของกิจการที่ส่งผลต่อข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งทุน เช่นงานของ Berger and Udell (1995), Cole, Goldberg and White (2004) และ Beck et al. (2006) โดย Berger and Udell (1995) พบว่าหลักทรัพย์ค้ำประกันมีความสัมพันธ์ต่อการเข้าถึงเงินทุนจากธนาคารพาณิชย์ และอัตราดอกเบี้ยที่ถูกเรียกเก็บของผู้ประกอบการ นอกจากนี้ขนาดของสินทรัพย์ ส่วนของทุน และอายุกิจการยังมีผลต่อการได้รับการอนุมัติสินเชื่อของผู้ประกอบการ โดยกิจการขนาดใหญ่ กิจการที่มีส่วนของทุนสูง และเปิดมายาวนานมีโอกาสดำเนินการอนุมัติสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์สูงกว่ากิจการขนาดเล็ก ส่วนของทุนต่ำ และเพิ่งเปิดกิจการ (Cole, Goldberg and White, 2004) และสอดคล้องกับงานของ Beck et al. (2006) ที่พบว่าขนาดของธุรกิจ อายุของกิจการ และความเป็นเจ้าของบริษัท มีผลต่อการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของกิจการ

สำหรับงานศึกษาปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการไทย พบว่านับแต่วิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 ภาคการเงินของไทยมีการปรับตัวครั้งใหญ่ โดยเป็นการปรับตัวในด้านการกำกับดูแลสถาบันการเงิน และการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานของธนาคารพาณิชย์ ทั้งสองสถานการณ์มีนัยสำคัญต่อสถานการณ์การเข้าถึงเงินทุนและสถานการณ์สินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ของวิสาหกิจไทย จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการมากกว่า 10,000 บริษัท

จาก 80 ประเทศทั่วโลก ในช่วงปี 2542-2543 ของ Batra, Kaufmann and Stone (2003) พบว่าผู้ประกอบการไทยให้น้ำหนักต่ออุปสรรคด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระดับสูง โดยมีผู้ประกอบการมากถึงร้อยละ 75.24 ระบุว่าข้อจำกัดด้านการเงินเป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินธุรกิจ และเมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่าปัญหาด้านการเงินของผู้ประกอบการไทยส่วนใหญ่มีที่มาจากอัตราดอกเบี้ยสูง ธนาคารไม่มีเงินมากพอให้กู้ยืม การเข้าถึงสินเชื่อ และการเข้าถึงธนาคารต่างชาติ โดยผู้ประกอบการระบุปัจจัยข้างต้นเป็นอุปสรรคสำคัญถึงร้อยละ 84.24 ร้อยละ 79.39 ร้อยละ 75.34 และร้อยละ 71.67 ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้ประกอบการไทยจำนวนมากพบปัญหาในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนแบบดั้งเดิม โดยผู้ประกอบการเกือบร้อยละ 80 ไม่สามารถเข้าถึงสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ได้ และถึงสามารถเข้าถึงเงินทุนได้ก็ต้องเผชิญกับอัตราดอกเบี้ยที่สูง สอดคล้องกับผลการสำรวจของ Paulson and Townsend (2004) พบว่า 2 ใน 3 ของผู้ประกอบการขนาดเล็กของไทยเริ่มต้นกิจการของตนเองจากเงินออมและเงินกู้ยืมจากครอบครัวมากกว่าการพึ่งพาเงินทุนจากระบบธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากผู้ประกอบการขนาดเล็กส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ทำให้ครัวเรือนที่มีความมั่งคั่งสะสมสูงมีแนวโน้มเป็นเจ้าของกิจการมากกว่าครัวเรือนที่มีความมั่งคั่งสะสมต่ำ ระดับความมั่งคั่งยังช่วยเพิ่มระดับการลงทุนเริ่มต้นอีกด้วย และผลการสำรวจยังพบว่าผู้ประกอบการขนาดเล็กของไทยไม่มีเงินทุนเพียงพอสำหรับการขยายกิจการ สะท้อนให้เห็นว่าครัวเรือนและธุรกิจขนาดเล็กของไทยยังเผชิญกับปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนภายนอกจากระบบธนาคารพาณิชย์ไทย และข้อมูลการสำรวจผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในปี 2555 โดย Office of Small and Medium Enterprises Promotion (2012) ให้ผลยืนยันปัญหาข้างต้น โดยผลการสำรวจของ สสว. พบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยเผชิญปัญหาในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน และต้องพึ่งพาเงินทุนของตนเองและครอบครัวในการเริ่มต้นกิจการและดำเนินธุรกิจ โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดเล็ก เนื่องจากไม่มีกำไรสะสมที่มากเพียงพอ และไม่สามารถเข้าถึงเงินกู้จากสถาบันการเงินได้ สำหรับผลการสำรวจในส่วนของการได้รับสินเชื่อพบว่ากลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดใหญ่ได้รับการอนุมัติสินเชื่อจากสถาบันการเงิน 100 เปอร์เซ็นต์ ขณะที่วิสาหกิจขนาดเล็กมีสัดส่วนกิจการที่ได้รับอนุมัติสินเชื่อเพียงร้อยละ 62.58 ส่วนที่เหลือร้อยละ 37.42 ไม่เคยได้รับอนุมัติสินเชื่อจากสถาบันการเงินเลย ทั้งนี้เนื่องจากผู้ประกอบการขนาดเล็กส่วนใหญ่มีปัญหาข้อจำกัดด้านหลักทรัพย์ค้ำประกัน คุณภาพของแผนธุรกิจ และประวัติการผิมนัดชำระหนี้ เป็นสาเหตุหลัก นอกจากนี้ผู้ประกอบการที่ได้รับการอนุมัติสินเชื่อส่วนใหญ่ยังสะท้อนให้เห็นว่าแม้ผู้ประกอบการบางรายจะสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้แต่ผู้ประกอบการก็ต้องเผชิญกับปัญหาความยากลำบากในการกู้ยืม เช่น เงื่อนไขการ

กู้ยืมที่เข้มงวดมากขึ้นไป วงเงินให้กู้ยืมน้อยเกินไป อัตราดอกเบี้ยที่สูงเกินไป และระยะเวลาในการให้กู้ยืมที่สั้นเกินไป

นอกจากนี้จากข้อมูลการศึกษาของ Wasi et al (2018) ที่ได้ทำการศึกษารายสัณฐานจำนวนทั้งสิ้น 1.4 ล้าน สัณฐานของธนาคารพาณิชย์ไทยจำนวน 15 แห่ง พบว่าสินเชื่อ SMEs มีการกระจุกตัวสูงมากทั้งด้านจำนวนผู้ประกอบการ และด้านขนาดของสินเชื่อ ซึ่งมีผู้ประกอบการ SMEs ที่มีการใช้สินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์เพียง 5.2 แสนราย คิดเป็นร้อยละ 17 ของจำนวนผู้ประกอบการ SMEs ทั้งหมด และยังพบว่าสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ที่ SMEs มีกระจุกตัวกับผู้ประกอบการเพียงบางส่วน โดยร้อยละ 84.2 ของมูลค่าสินเชื่อทั้งหมด เป็นสินเชื่อที่ให้แก่ผู้ประกอบการเพียงร้อยละ 10 ยิ่งไปกว่านั้นในบรรดาผู้ประกอบการ SMEs ที่มีสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์นั้นส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการที่เป็นบุคคลธรรมดา แต่มูลค่าสินเชื่อส่วนใหญ่เป็นสินเชื่อที่ให้แก่ผู้ประกอบการที่เป็นนิติบุคคล จากข้อมูลรายสัณฐานพบว่าสัดส่วนของผู้ประกอบการที่เป็นบุคคลธรรมดาคิดเป็นร้อยละ 75 แต่มีสัดส่วนของยอดสินเชื่อคงค้างจากผู้ประกอบการที่เป็นบุคคลธรรมดาเพียงร้อยละ 25 เท่านั้น

สถานการณ์ปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนข้างต้น จากข้อสรุปของ Punyasavatsut, C. (2011) สามารถจำแนกปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้จากทั้งฝั่งของ SMEs และสถาบันการเงิน ได้ดังนี้ ปัญหาที่เกิดจาก SMEs มีปัญหาต่าง ๆ ดังนี้ 1) ขาดข้อมูลและคำแนะนำด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อที่เหมาะสมจากสถาบันการเงิน 2) ความซับซ้อนและความไม่สะดวกที่เกี่ยวกับขั้นตอนในการขอสินเชื่อ สถาบันการเงินร้องขอเอกสารประกอบการกู้ยืมจำนวนมาก และในขั้นตอนการขอสินเชื่อใช้เวลาเฉลี่ยมากกว่า 30 วัน 3) ปัญหาการขาดคุณสมบัติในการกู้ยืมของ SMEs เอง 4) ปัญหาค่าใช้จ่าย/ค่าธรรมเนียม และอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารเรียกเก็บมีต้นทุนที่สูง และ 5) ปัญหาการขาดหลักทรัพย์ค้ำประกัน และปัญหาที่อุปสรรคในการให้กู้ยืมแก่ SMEs ในมุมมองของสถาบันการเงินผู้ให้สินเชื่อ มีดังนี้ 1) SMEs ส่วนใหญ่มีหลักประกันไม่เพียงพอในการให้กู้ยืม 2) ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์ทางธุรกิจ 3) SMEs ส่วนใหญ่มีการจัดการและระบบบัญชีที่ไม่เหมาะสม 4) การขาดแผนธุรกิจที่ชัดเจน 5) การมีประวัติหนี้เสีย 6) ค่าใช้จ่ายในการทำธุรกรรมและการดำเนินการต่อรายการปล่อยสินเชื่อให้แก่ SMEs สูง 7) ปัญหาการระงับที่เข้มงวดในการตั้งสำรองหนี้เสีย และการส่งข้อมูลประวัติการชำระหนี้แก่เครดิตบูโร

จะเห็นว่าช่องว่างทางการเงินเหล่านี้เป็นผลมาจากความไม่สมบูรณ์ในตลาดทุนอันเป็นผลมาจากความไม่สมดุลของข้อมูลข่าวสารและต้นทุนการทำธุรกรรมสูงที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาเงินกู้ของ SMEs แม้หลายปัญหาจะได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่จากสถานการณ์การ

เข้าถึงแหล่งเงินทุนของ SMEs ข้างต้น ยังแสดงให้เห็นว่าปัญหาช่องว่างทางการเงินยังคงมีอยู่ในระดับสูง

4. วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการใช้แบบสอบถามเชิงโครงสร้าง (structure questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่จังหวัดสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ทำการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 410 ราย ซึ่งไม่น้อยกว่า 397 ตัวอย่าง ตามวิธีคำนวณของ Thomson (1992) ในกรณีที่ทราบขนาดประชากรที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ที่กระจายครอบคลุมในทั้ง 3 จังหวัดในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยแบบสอบถามเชิงโครงสร้างในการวิจัยที่ใช้ในการสำรวจปัญหาข้อจำกัดการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก โดยส่วนแรกสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษาของผู้ประกอบการ ประเภทกิจการ ระยะเวลาในการประกอบการ จำนวนสินทรัพย์ จำนวนเงินลงทุน และจำนวนพนักงาน เป็นต้น ส่วนที่สอง สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเงินทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และส่วนที่สาม สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบต่อกิจการในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของธุรกิจขนาดกลางและธุรกิจขนาดย่อม โดยแบบสอบถามเชิงโครงสร้างที่ใช้ในการวิจัยได้ผ่านการทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ในส่วนของข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคในระดับที่ยอมรับได้ คือค่ามากกว่า 0.70

การวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าความถี่ และร้อยละ ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับสถานการณ์ของ SMEs และแหล่งที่มาของเงินทุนของผู้ประกอบการ SMEs และในการวิเคราะห์ระดับปัญหาข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยที่มีการจัดลำดับคะแนน โดยใช้หลักเกณฑ์ คือ คะแนน 4.51-5.00 แสดงว่ามีปัญหาในระดับมากที่สุด คะแนน 3.51-4.50 แสดงว่ามีปัญหาในระดับมาก คะแนน 2.51-3.50 แสดงว่ามีปัญหาในระดับปานกลาง คะแนน 1.51-2.50 แสดงว่ามีปัญหาในระดับน้อย และคะแนน 1.00-1.50 แสดงว่ามีปัญหาในระดับน้อยที่สุด และ 2) การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (logistic regression) ที่ตัวแปรตาม แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มย่อย คือ ผู้ประกอบการ SMEs ที่ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน ($Y=0$) และผู้ประกอบการ SMEs ที่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน ($Y=1$)

ดังนั้น เมื่อตัวแปรตามมีค่าที่เป็นไปได้เพียง 2 ค่า ความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระจึงไม่อยู่ในรูปเชิงเส้น โดยความสัมพันธ์จะอยู่ในรูปฟังก์ชันโลจิสติก (logistic function) ในกรณีที่มีตัวแปรอิสระมากกว่า 1 ตัว จะสามารถเขียนฟังก์ชันการถดถอยโลจิสติก (Paitoon, 2016) ได้ดังนี้

$$\ln\left(\frac{\pi}{1-\pi}\right) = \alpha + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_p X_p \quad (1)$$

โดยที่ π คือ ความน่าจะเป็นของการเกิดเหตุการณ์ $P(Y = 1)$
 $\ln\left(\frac{\pi}{1-\pi}\right)$ คือ ลอการิทึมธรรมชาติของอัตราส่วนระหว่างความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์ $P(Y = 1)$ กับความน่าจะเป็นที่จะไม่เกิดเหตุการณ์ $P(Y = 0)$ หรือ log of the odds
 α คือ ค่าคงที่
 $\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_p$ คือ ค่าพารามิเตอร์ของตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง p
 $X_1, X_2, \dots, X_p$ คือ ตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง p

เราสามารถแปลงสมการที่ (1) ให้กลับคืนเป็น odds ($Y=1$) โดยใช้ฟังก์ชันเลขชี้กำลัง (exponential function) ได้ดังนี้

$$\text{odds}(Y = 1) = e^{\alpha + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_p X_p} \quad (2)$$

เมื่อแปลงสมการที่ (2) ให้อยู่ในรูปความน่าจะเป็นที่เกิดเหตุการณ์ ($Y=1$) จะได้

$$P(Y = 1) = \frac{\text{odds}(Y=1)}{1 + \text{odds}(Y=1)} \quad (3)$$

$$P(Y = 1) = \frac{e^{\alpha + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_p X_p}}{1 + e^{\alpha + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_p X_p}} \quad (4)$$

สมการข้างต้นเป็นไปได้อาว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระไม่ได้อยู่ในรูปเส้นตรง และตัวแปรตามจะเป็นอัตราส่วน หรือ odds ระหว่างความน่าจะเป็นในการเกิดเหตุการณ์กับความน่าจะเป็นของการไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจ การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก จะใช้การประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธี Maximum Likelihood Estimation จะได้ค่าพารามิเตอร์ที่อธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตามในรูปของอัตราส่วนความน่าจะเป็นในการเกิดเหตุการณ์เทียบกับการไม่เกิดเหตุการณ์ ทำให้การอธิบายผลการวิเคราะห์มี

ความยุ่งยากกว่าปกติ จึงใช้การวิเคราะห์ผลกระทบส่วนเพิ่มหน่วยสุดท้าย (Marginal effect) ในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระที่เปลี่ยนแปลงค่าไป 1 หน่วย โดยตัวแปรอิสระอื่นๆ คงที่ แล้วจะทำให้โอกาสในการเกิดเหตุการณ์ที่สนใจ ($Y=1$) เปลี่ยนแปลงไปเท่าไร

โดยแบบจำลองโลจิสติกในรูปแบบการเชิงเส้นที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วยตัวแปรอิสระ 18 ตัว ซึ่งเป็นไปตามคำแนะนำของ Wilson VanVoorhis and Morgan (2008) ที่เสนอให้มีจำนวนตัวอย่างไม่น้อยกว่า 10 ตัวอย่างต่อค่าสัมประสิทธิ์ที่ต้องการประมาณค่า 1 ตัว โดยแบบจำลองในการประมาณค่ามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

$$Y_i = b_0 + b_1GRD + b_2T2P + b_3NRL + b_4ASS + b_5GRT + b_6DFA + b_7CCRD + b_8INT + b_9HIC + b_{10}OBJ + b_{11}PJR + b_{12}LTM + b_{13}CBS + b_{14}PIC + b_{15}PNP + b_{16}FTP + b_{17}RIS + b_{18} + \epsilon_i \quad (5)$$

เมื่อ Y_i หมายถึง ข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการ SMEs โดยที่ $Y_i = 1$ เมื่อผู้ประกอบการ SMEs สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน และที่ $Y_i = 0$ เมื่อผู้ประกอบการ SMEs ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนและปัจจัยที่กำหนดการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการ SMEs ประกอบด้วย 3 กลุ่มปัจจัย คือ กลุ่มปัจจัยด้านลักษณะของกิจการ ได้แก่ ระดับการศึกษาของเจ้าของกิจการ (GRD) ประสบการณ์การดำเนินงานของเจ้าของกิจการ (T2P) ความน่าเชื่อถือของผู้ประกอบการ (NRL) และทรัพย์สินรวมของกิจการ (ไม่รวมที่ดิน) (ASS) ที่สะท้อนถึงความสามารถของเจ้าของกิจการในการดำเนินธุรกิจและความสามารถในการรองรับความไม่แน่นอนที่อาจจะเกิดขึ้นในการดำเนินกิจการ ที่ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของกิจการต่อความน่าจะเป็นที่จะได้รับอนุมัติสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์หรือผู้ให้กู้ที่สูงขึ้น กลุ่มปัจจัยด้านปัญหาตัวแปรทางการเงินและสถานะทางการเงินของธุรกิจ ที่สะท้อนความเข้มแข็งและความสามารถในการทำกำไรของกิจการ ที่ส่งผลต่อโอกาสที่สูงขึ้นในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของกิจการที่มีตัวแปรทางการเงินและสถานะทางการเงินที่ดีกว่ากิจการที่ไม่มีความพร้อม ได้แก่ การมีหลักประกันที่เพียงพอ (GRT) มีประวัติผิคนัดชำระหนี้ (DFA) เงื่อนไขการขอสินเชื่อที่ยืดหยุ่น (CCRD) อัตราดอกเบี้ย (INT) ต้นทุนในการประกอบการที่สูงขึ้น (HIC) วัตถุประสงค์ในการกู้ที่ชัดเจน (OBJ) ความเสี่ยงของโครงการ (PJR) ระยะเวลาในการอนุมัติ (LTM) และใช้เอกสารพิจารณาที่ยุ่งยาก (CBS) และกลุ่มปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการและสนับสนุนกิจการในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ได้แก่ นโยบายของรัฐบาลในการสนับสนุนสินเชื่อ (PIC) การไม่

ตอบสนองต่อนโยบายภาครัฐของสถาบันการเงิน (PNP) การมีแหล่งเงินทุนที่หลากหลาย (FTP) และความเสี่ยงของพื้นที่ (RIS)

5. ผลการศึกษา

5.1 ลักษณะทั่วไปของกิจการและแหล่งเงินทุน

การสำรวจกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่จังหวัดสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 410 ตัวอย่าง พบว่าเจ้าของกิจการส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 49.8 เป็นเพศหญิงร้อยละ 50.2 มีอายุระหว่าง 26-55 ปี การศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท ถึงร้อยละ 62.2 โดยกิจการส่วนใหญ่สามารถจำแนกเป็นผู้ประกอบการธุรกิจประเภทค้าปลีก จำนวน 150 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.6 รองลงมาเป็นผู้ประกอบการประเภทการบริการ จำนวน 142 ราย คิดเป็นร้อยละ 34.6 ผู้ประกอบการประเภทค้าส่ง จำนวน 79 ราย คิดเป็นร้อยละ 19.3 และผู้ประกอบการประเภทการผลิต จำนวน 39 ราย คิดเป็นร้อยละ 9.5 ตามลำดับ สถานประกอบการส่วนใหญ่ จำนวน 323 ราย คิดเป็นร้อยละ 78.8 มีสถานะเป็นบุคคลธรรมดา รองลงมาสถานประกอบการ จำนวน 65 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.9 มีสถานะเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด และสถานประกอบการ จำนวน 22 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.4 มีสถานะเป็นบริษัทจำกัด ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่จังหวัดสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำธุรกิจมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีจำนวนถึง 215 ราย คิดเป็นร้อยละ 52.4 รองลงมาเป็นผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจ 6-10 ปี จำนวน 96 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.4 และมีผู้ประกอบการหน้าใหม่ที่มีประสบการณ์ในการทำธุรกิจ 1-5 ปี จำนวน 99 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.1 ตามลำดับ และผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีจำนวนเงินลงทุนประมาณ 100,000-500,000 บาท ร้อยละ 29.3 รองลงมาเป็นผู้ประกอบการที่มีจำนวนเงินลงทุนประมาณ 1,000,000-5,000,000 บาท ร้อยละ 24.1 และเป็นผู้ประกอบการที่มีจำนวนเงินลงทุนประมาณ 500,000-1,000,000 บาท ร้อยละ 20.2 ตามลำดับ

Table 1 Number of Enterprises Classified by Business types, Status and Firm age

Variable	Number of Enterprises	Percentage
Business types	410	100.0
Wholesale Trade	79	19.3
Retail Trade	150	36.6
Services	142	34.6
Manufacturing	39	9.5
Status of SME	410	100.0
Ordinary person	323	78.8
Limited Partnership	65	15.9
Company Limited	22	5.4
Firm age (in years)	410	100.0
1-5 years	99	24.1
6-10 years	96	23.4
11-15 years	63	15.4
16-20 years	44	10.7
> 20 years	108	26.3

Source: Calculated From Survey

สำหรับลักษณะของแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่มาจากเงินทุนส่วนตัว ร้อยละ 52.73 รองลงมาผู้ประกอบการใช้แหล่งเงินกู้ยืมจากสถาบันการเงิน ร้อยละ 25.30 และเงินกู้ยืมจากญาติพี่น้อง ร้อยละ 10.25 ตามลำดับ สำหรับสถาบันการเงินที่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เลือกใช้ใช้บริการเป็นแหล่งกู้ยืมเงินทุน พบว่า ร้อยละ 61.7 เป็นธนาคารและสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ และรองลงมา ร้อยละ 33.9 เป็นธนาคารพาณิชย์ จากข้อมูลการสำรวจจะเห็นได้ว่าผู้ประกอบการในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ใช้บริการจากแหล่งเงินกู้ที่เป็นสถาบันการเงินเพียง 1 ใน 4 ของแหล่งเงินกู้ทั้งหมด แสดงให้เห็นได้ว่าการกู้ยืมจากแหล่งสถาบันการเงินยังมีอุปสรรคในการเข้าถึงอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

Table 2 Sources of Finance for SMEs in the 3 Southern border provinces

Sources of Finance	Frequency	Percent
Owner's saving	396	52.73
Bank credit	190	25.30
Family borrowing	77	10.25
Retained earning	43	5.73
Supplier credit	36	4.79
Borrows from non-formal	9	1.20
Total	751	100.00

Source: Calculated From Survey

ลักษณะการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มที่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน (ขอกู้ยืมและกู้ได้) คิดเป็น ร้อยละ 49.2 ของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน (ขอกู้ยืมแต่ถูกปฏิเสธ) มีสัดส่วนเพียง ร้อยละ 8 และกลุ่มผู้ประกอบการที่ไม่ต้องการกู้ยืมจากสถาบันการเงิน มีสัดส่วนสูงถึง ร้อยละ 42.2 ทั้งนี้เนื่องจากผู้ประกอบการกลุ่มดังกล่าวไม่มีความจำเป็นต้องกู้ยืม เพราะผู้ประกอบการบางรายไม่ต้องการสร้างหนี้หรือบางรายมีมูลหนี้เดิมมากอยู่แล้ว และผู้ประกอบการบางรายประเมินแล้วหากขอกู้จะไม่รับการอนุมัติสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ ผู้ประกอบการจึงพยายามใช้เงินทุนส่วนตัวเป็นหลักและหากมีความจำเป็นต้องให้เงินทุนเพิ่มเติมจะขอกู้ยืมจากญาติพี่น้องแทน

Table 3 Credit Access of the three Southern border provinces SMEs

Financial Services	Frequency	Percent
Not borrow	173	42.2
Limited credit access	33	8.0
Credit access	204	49.2
Total	410	100.0

Source: Calculated From Survey

5.2 ปัญหาข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการศึกษาในส่วนนี้จะประกอบด้วยการวิเคราะห์ให้เห็นถึงระดับความรุนแรงของปัญหาข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน และปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสในการเข้าแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

5.2.1 ระดับปัญหาข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน

สำหรับระดับปัญหาข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนด้านต่าง ๆ ในมุมมองของผู้ประกอบการ ที่เป็นปัญหาที่เกิดจากตัวผู้ประกอบการเอง จากการสำรวจพบว่า ปัญหาต้องอาศัยความสัมพันธ์ที่ดีกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาขาดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ปัญหาหลักประกันไม่เพียงพอ และปัญหาทางการเงินหรือข้อมูลการเงินไม่ครบถ้วน เป็นปัญหาในระดับปานกลาง ของผู้ประกอบการ SMEs ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.20 คะแนน 3.13 คะแนน 3.07 คะแนน และ 2.85 คะแนน ตามลำดับ และปัญหาเคยมีประวัติคิดนัดชำระหนี้ เป็นปัญหาในระดับ น้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ย 2.48 คะแนน แสดงให้เห็นว่า SMEs ยังมีคงประสบปัญหาขาดหลักทรัพย์สำหรับค้ำประกันสัญญาเงินกู้ยืมเพียงพอนี้ เนื่องจากเป็นธุรกิจขนาดเล็กอาจมีกำไรและสินทรัพย์สะสมน้อย ประกอบกับอาจเป็นนักธุรกิจ

หน้าใหม่ที่ไม่เป็นรู้จักทำให้มีความสัมพันธ์กับหน่วยงานหรือบุคคลทางการเงินน้อยจึงส่งผลต่อความเชื่อมั่นของธนาคารในการอนุมัติสินเชื่อต่อธุรกิจ และยังพบว่า ธุรกิจ SMEs ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีปัญหาขาดความรู้ทางด้านมาตรฐานในการจัดทำงบการเงินหรือข้อมูลการเงิน ทำให้ขาดข้อมูลทางการเงินสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจให้สินเชื่อของธนาคารในที่สุด

Table 4 The level of problems of financing access for SMEs in the southern border of Thailand.

Problems of Financial Access	Mean score	S.D.	levels of problem
Lack of collateral	3.07	1.13	Medium
Non-performing loan history	2.48	1.32	Low
Unreliable SMEs accounting	2.85	1.11	Medium
Lack of innovation and new products	3.13	1.03	Medium
Needs a good relationship with the bank officer	3.20	1.06	Medium
Cumbersome processes in loan applications	3.34	1.14	Medium
Take a long time to approve	3.39	1.03	Medium
High of Expenses/ fees and interest rate charged	3.42	1.13	Medium
High risk projects	3.20	1.06	Medium
lack of variety of source of financing	3.19	1.06	Medium
SMEs policy to support is unclear	3.19	1.04	Medium
Economic stagnation in southern border of Thailand	3.70	1.22	High

Source: Calculated From Survey

ปัญหาในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่เกิดจากตัวผลิตภัณฑ์หรือธนาคารผู้ให้กู้ยืม ในมุมมองของผู้ประกอบการ SMEs ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เห็นว่าปัญหาอัตราดอกเบี้ยสูง ปัญหาระยะเวลาในการอนุมัติเงิน ปัญหาเงื่อนไขในการขอสินเชื่อยุ่งยาก และปัญหาธนาคารไม่ปล่อยกู้เนื่องจากธุรกิจมีความเสี่ยง เป็นปัญหาระดับ ปานกลาง ที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.42 คะแนน 3.39 คะแนน 3.34 คะแนน และ 3.20 คะแนน ตามลำดับ แม้ผู้ประกอบการในพื้นที่จะมีปัญหาที่เกิดจากตัวผลิตภัณฑ์หรือผู้ให้บริการในระดับปานกลาง แต่แสดงให้เห็นถึงสภาพปัญหาในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการ SMEs ที่ยังขาดความน่าเชื่อถือจากสถาบันการเงินผู้ให้กู้ยืมที่มีจะคิดอัตราดอกเบี้ยที่สูง ใช้ระยะเวลานานในการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อ หรืออาจไม่พิจารณาปล่อยสินเชื่อให้กับธุรกิจที่มีความเสี่ยงหรือผู้ประกอบการที่ขาดความน่าเชื่อถือ

ปัจจัยที่เป็นปัญหาในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกเหนือจากที่เกิดจากตัวผู้ประกอบการและตัวผลิตภัณฑ์หรือผู้ให้กู้ยืมแล้ว ยังมีปัจจัยภายนอกที่เกิดจากนโยบายสนับสนุนของภาครัฐและสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ

ในพื้นที่ที่เป็นปัจจัยโดยอ้อมที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการและโอกาสในการสร้างผลกำไรของกิจการ โดยพบว่าผู้ประกอบการมองว่าปัญหาเศรษฐกิจชะงักงันในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหาในระดับ มาก ในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 คะแนน และปัญหาการมีแหล่งเงินทุนสนับสนุน SMEs น้อยเกินไป และปัญหา นโยบายของรัฐในการสนับสนุนไม่ชัดเจน เป็นปัญหาระดับ ปานกลาง ต่อการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการ โดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.19 คะแนน

5.2.2 ปัจจัยกำหนดปัญหาข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของธุรกิจ SMEs ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การสำรวจตัวอย่างผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 410 ตัวอย่าง พบเป็นตัวอย่างผู้ประกอบการที่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนจำนวน 204 ตัวอย่าง คือเป็นผู้ประกอบการที่ขอกู้และได้รับการอนุมัติเงินกู้ และเป็นผู้ประกอบการที่ไม่ขอกู้และขอกู้แต่ไม่ได้รับอนุมัติเงินกู้ จำนวน 206 ตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการประยุกต์ใช้แบบจำลองการถดถอยโลจิสติก (Logistic regression) แสดงดังตารางที่ 5 พบว่าค่า McFadden R^2 ที่เป็นไปตาม goodness of fit มีค่าเท่ากับ 0.146 และแบบจำลองสามารถทำนายได้ถูกต้องร้อยละ 88.90 ค่าสถิติ likelihood-ratio chi-squared มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถอธิบายความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการกำหนดการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ขึ้นไป ได้แก่ ประสิทธิภาพการดำเนินงานของเจ้าของกิจการ (T2P) การมีหลักประกันที่เพียงพอ (GRT) ความน่าเชื่อถือของผู้ประกอบการ (NRL) วัตถุประสงค์ในการกู้ที่ชัดเจน (OBJ) ความเสี่ยงของโครงการ (PJR) มีประวัติผิดนัดชำระหนี้ (DFA) เงื่อนไขการขอสินเชื่อยุ่งยาก (CCRD) ใช้ระยะเวลานานในการอนุมัติ (LTM) จ่ายเงินพิเศษให้ผู้เกี่ยวข้องในการขอสินเชื่อ (SMN) นโยบายของรัฐบาลในการสนับสนุนชัดเจน (PIC) การไม่ตอบสนองต่อนโยบายของสถาบันการเงิน (PNP) และการมีแหล่งเงินทุนที่หลากหลาย (FTP) ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

กลุ่มปัจจัยลักษณะเฉพาะของกิจการที่ส่งผลต่อความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการโดยตรง พบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานของเจ้าของกิจการ (T2P) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของกลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและ

ขนาดย่อมกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่สำรวจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และเมื่อพิจารณาค่าผลกระทบส่วนเพิ่มจะพบว่า ถ้าผู้ประกอบการมีประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะมีผลทำให้โอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพิ่มขึ้น 0.0171 เท่า หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.71 เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ มีค่าคงที่ และปัจจัยการขาดความน่าเชื่อถือของผู้ประกอบการ (NRL) มีอิทธิพลเชิงลบต่อโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการ ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยเมื่อผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีระดับความน่าเชื่อถือลดลง 1 ระดับ ทำให้โอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการลดลง 0.1785 เท่า หรือลดลงร้อยละ 17.85 เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ จะเห็นได้ว่าประสบการณ์การดำเนินงานของเจ้าของกิจการ และการขาดความน่าเชื่อถือของผู้ประกอบการ จะส่งผลต่อการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมค่อนข้างสูง อาจเนื่องมาจากธนาคารผู้ให้กู้มีความเชื่อมั่นต่อความน่าเชื่อถือของผู้ประกอบการ และประสบการณ์ของเจ้าของกิจการที่เปิดบริการมายาวนาน แสดงให้เห็นถึงความสามารถของเจ้าของกิจการ และกิจการในการสร้างผลกำไร สร้างการเติบโตทางธุรกิจ และสามารถบริหารกิจการให้อยู่รอดได้มายาวนาน ภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจที่ผ่านมาได้ จะส่งผลต่อความเชื่อมั่นในความสามารถในการชำระหนี้สินของผู้กู้

กลุ่มปัจจัยด้านปัญหาตัวแปรทางการเงินและสถานะทางการเงินของธุรกิจ พบปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ การมีการมีหลักประกันที่เพียงพอ (GRT) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ทำให้โอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น 0.1181 เท่า หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.81 เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ และเป็นไปในทิศทางเดียวกันสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ไม่มีประวัติผิดนัดชำระหนี้ (DFA) ทำให้โอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ไม่มีประวัติผิดนัดชำระหนี้จะมีโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.83 เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าการมีหลักประกันที่เพียงพอ และการไม่มีประวัติผิดนัดชำระหนี้จะเป็นการเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนแก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ต้องการลดความเสี่ยงในการให้กู้ยืมแก่ผู้ประกอบการ

ดังนั้นการที่ผู้ประกอบการสามารถมีหลักทรัพย์ค้ำประกันที่เพียงพอ และไม่มีประวิติศันต์ชำระหนี้ จะเอื้อให้ผู้ให้กู้ไม่มีความเสี่ยงอันเนื่องจากกรณีที่ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้คืนได้ ธนาคารพาณิชย์จึงมักปล่อยสินเชื่อให้แก่ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กที่มีความพร้อมของหลักทรัพย์ค้ำประกันและไม่มีประวิติศันต์ชำระหนี้มากกว่าผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กที่ขาดความพร้อม

Table 5 Logit estimates of SMEs financial constraints in three Southern Border Provinces.

Variables	Coefficient	Std. Error	Prob.	Marginal Effects
constant	-1.0650	0.9178	0.2459	
T2P	0.0682***	0.0180	0.0001	0.0171
GRD	0.0776	0.0489	0.1127	0.0194
ASS	0.0066	0.0062	0.2874	0.0017
GRT	0.4726***	0.1540	0.0021	0.1181
NRL	-0.7141***	0.1851	0.0001	-0.1785
OBJ	0.2973*	0.1730	0.0858	0.0743
PJR	-0.2916**	0.1465	0.0465	-0.0729
DFA	0.2332**	0.1167	0.0456	0.0583
CCRD	-0.7529***	0.1874	5.88e-05	-0.1882
LTM	0.7019***	0.2025	0.0005	0.1755
CBS	-0.1977	0.1972	0.3160	-0.0494
INT	-0.1866	0.1332	0.1612	-0.0467
SMN	-0.2668**	0.1236	0.0309	-0.0667
PIC	0.5850***	0.1736	0.0007	0.1462
PNP	-0.5230***	0.1880	0.0054	-0.1307
FTP	0.3158*	0.1622	0.0516	0.0789
RIS	0.2499	0.1611	0.1208	0.0625
HIC	-0.2253	0.1567	0.1208	-0.0563

McFadden R-squared = 0.146 Log likelihood = -242.740
 Restricted log likelihood = -284.185
 LR Statistic (df=11) = 82.891 Prob. Value for LR = 5.874e-10
 Prediction accuracy = 88.901 %

Source: Calculated From Survey

ด้านปัจจัยวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมที่ชัดเจน (OBJ) พบว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 โดยผู้ประกอบการที่มีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมที่ชัดเจน จะมีโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.43 เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าโครงการการลงทุนเป็นโครงการที่มีความเสี่ยง จะพบว่าความเสี่ยงของโครงการ (PJR) จะส่งผลให้โอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ลดลง

โดยเมื่อโครงการมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะทำให้โอกาสในการได้รับอนุมัติสินเชื่อลดลง 0.0729 เท่า หรือลดลงร้อยละ 7.29 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่อกำหนดค่าให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ และนอกจากการที่ผลิตภัณฑ์สินเชื่อมีเงื่อนไขการขอสินเชื่อยุ่งยาก (CCRD) จะส่งผลให้โอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมลดลง โดยเมื่อผลิตภัณฑ์สินเชื่อมีเงื่อนไขการขอสินเชื่อยุ่งยากเพิ่มขึ้น จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ผู้ประกอบการจะได้รับอนุมัติสินเชื่อลดลง 0.1882 เท่า หรือลดลงร้อยละ 18.82 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 เมื่อกำหนดค่าให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

แต่สำหรับปัจจัยระยะเวลาในการอนุมัติ (LTM) จะพบว่ามียุทธวิธีหลีกเลี่ยงบวกกับโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยระยะเวลาในการอนุมัติสินเชื่อที่ยาวนานขึ้นจะส่งผลให้โอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่สามจังหวัดเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.55 เมื่อกำหนดค่าให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ แสดงให้เห็นว่าโดยส่วนใหญ่ธนาคารพาณิชย์ผู้ให้กู้ยืม ยังคงมีความเข้มงวดในกฎระเบียบและหลักเกณฑ์ในการอนุมัติสินเชื่อกับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งในเรื่องของการจำกัดปริมาณสินเชื่อ วัตถุประสงค์ในการกู้ ความเสี่ยงของโครงการ และการตั้งคุณสมบัติของผู้กู้ที่ค่อนข้างสูง เพื่อคัดกรองผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการผิดนัดชำระหนี้ที่นำมาซึ่งปัญหานี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้กลายเป็นภาระต้นทุนที่สูงขึ้นของธนาคารผู้ให้กู้ออกไป

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการกิจการและสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ได้แก่ นโยบายของภาครัฐในการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พฤติกรรมของสถาบันการเงินในการตอบสนองนโยบายของภาครัฐ และปัจจัยความเสี่ยงในพื้นที่ ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยนโยบายของรัฐบาลในการสนับสนุนที่ชัดเจน (PIC) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับเชื่อมั่นร้อยละ 99 เมื่อนโยบายของรัฐบาลในการสนับสนุนมีความชัดเจนจะส่งผลให้โอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพิ่มขึ้น 0.1462 เท่า หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.62 แต่อย่างไรก็ตามแม้ภาครัฐมีนโยบายสนับสนุนที่ชัดเจน แต่ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ อาจจำกัดหากขาดความร่วมมือจากระบบสถาบันการเงิน ซึ่งพบว่าปัจจัยการไม่ตอบสนองต่อนโยบายภาครัฐของสถาบันการเงิน (PNP) ในการปล่อยสินเชื่อแก่กลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีอิทธิพลต่อโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน

ของกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยการไม่ตอบสนองต่อนโยบายรัฐบาลของธนาคารพาณิชย์ ส่งผลให้โอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่สาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ลดลง 0.1307 เท่า หรือลดลงร้อยละ 13.07 เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่น ๆ คงที่ และสอดคล้องปัจจัยการมีแหล่งเงินทุนที่หลากหลาย (FTP) ที่พบว่า เมื่อมีแหล่งเงินทุนที่หลากหลายมากขึ้นจะส่งผลให้โอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพิ่มขึ้น 0.0789 เท่า หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.89 อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่น ๆ คงที่

6. สรุปผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาปัญหาข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการศึกษาได้ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่ม ตัวอย่างผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส จำนวน 410 ราย และประยุกต์ใช้แบบจำลองการถดถอยโลจิสติก (Logistic regression) ในการวิเคราะห์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้

ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มตัวอย่างในสามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ จำนวน 410 ราย กระจายตัวอยู่ในประเภทธุรกิจค้าปลีก และธุรกิจบริการ มากกว่าร้อยละ 70 และสถานประกอบการส่วนใหญ่ ร้อยละ 78.8 มีสถานะเป็นบุคคลธรรมดา แต่ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีประสบการณ์ในการทำธุรกิจค่อนข้างสูง โดยเป็นผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์ในธุรกิจมากกว่า 10 ปีขึ้นไปสูงถึง ร้อยละ 52.4 และเป็นผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์ในธุรกิจ 6-10 ปี ร้อยละ 23.4 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีเงินลงทุนในกิจการตั้งแต่ 500,000 บาท จนถึง 5,000,000 บาท คิดเป็น ร้อยละ 44.3 ของผู้ประกอบการกลุ่มตัวอย่าง

สำหรับแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินกิจการ ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการวิสาหกิจ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ใช้เงินทุนส่วนตัวและการกู้ยืมจากญาติพี่น้องมากกว่าครึ่งของ เงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินธุรกิจ โดยพึ่งพาเงินทุนจากระบบสถาบันการเงินเพียง 1 ใน 4 ของเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินกิจการเท่านั้น สะท้อนให้เห็นได้ว่าผู้ประกอบการขนาดเล็ก ยังเผชิญข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนภายนอก ทำให้เงินทุนภายในยังมีบทบาทต่อการ ลงทุนของกิจการ ขณะที่กลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่พึ่งพาเงินทุนจากระบบสถาบัน การเงินมีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายขึ้นและมากขึ้น อาจเพราะการพัฒนา

นวัตกรรมของธนาคารพาณิชย์ ผ่านการปรับปรุงกระบวนการทำงาน ระบบเทคโนโลยีการตลาด และช่องทางให้บริการสู่ธนาคารพาณิชย์ยุคใหม่ภายใต้การแข่งขันที่ทวีความรุนแรงกว่าเดิม เพื่อเพิ่มโอกาสทางธุรกิจและรักษาความสามารถในการทำกำไร จึงเป็นปัจจัยหนุนการผ่อนคลายข้อจำกัดในการเข้าถึงสินเชื่อของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้มากขึ้น

แต่อย่างไรก็ตามยังมีผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้าไม่ถึงแหล่งเงินทุนจากระบบสถาบันการเงิน เมื่อศึกษาปัญหาข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังพบ 3 กลุ่มปัจจัยหลักที่ยังส่งผลกระทบต่อข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ

1) กลุ่มปัจจัยลักษณะของกิจการที่สะท้อนศักยภาพของกิจการในการทำกำไรและความสามารถในการชำระหนี้สิน ได้แก่ ปัจจัยประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของเจ้าของกิจการ และปัจจัยการขาดความน่าเชื่อถือของผู้ประกอบการ ยังคงเป็นปัจจัยหลักด้านคุณลักษณะของกิจการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจให้กู้ของธนาคาร

2) กลุ่มปัจจัยตัวแปรด้านการเงินและสถานะทางการเงินของธุรกิจ ประกอบด้วย ปัจจัยการมีหลักประกันที่เพียงพอ การไม่มีประวัติผิดนัดชำระหนี้ ความเสี่ยงของโครงการ และวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการกู้ยืม เป็นปัจจัยด้านการเงินด้านผู้ประกอบการ ที่แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีปัญหาขาดความชัดเจนหรือความเพียงพอในสถานะทางการเงิน และความเสี่ยงของโครงการสูงจะมีข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากระบบธนาคาร และปัจจัยด้านการเงินด้านผู้ให้กู้ยืม ได้แก่ ปัจจัยผลิตภัณฑ์สินเชื่อมีเงื่อนไขการขอสินเชื่อยุ่งยาก และระยะเวลาในการอนุมัติสินเชื่อ ยังพบว่า ธนาคารยังคงมุ่งพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่มีเงื่อนไขที่ยุ่งยากและใช้เวลาในการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อ เพื่อคัดกรองผู้กู้ที่มีคุณสมบัติตามที่ธนาคารต้องการ ดังนั้นผลิตภัณฑ์และระยะเวลาในการพิจารณาอนุมัติยังคงเป็นปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดในการเข้าถึงสินเชื่อของผู้ประกอบการ

3) กลุ่มปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ได้แก่ ปัจจัยนโยบายของรัฐบาลในการสนับสนุนที่ชัดเจน ปัจจัยการไม่ตอบสนองต่อนโยบายภาครัฐของสถาบันการเงิน และปัจจัยการมีแหล่งเงินทุนที่หลากหลาย ยังคงเป็นปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ดังนั้น จากผลการศึกษาปัญหาข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายได้ ดังนี้

1) การพึ่งพาแหล่งเงินทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จะพบว่าผู้ประกอบการในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่มีการพึ่งพาแหล่งเงินทุนภายในกิจการมากกว่าครึ่งของเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินธุรกิจ แต่จะพบว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นหัวจักรหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในพื้นที่ ดังนั้น ภาครัฐโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาและขับเคลื่อนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ควรมีมาตรการในการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างต่อเนื่อง และควรคำนึงการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ของมาตรการทั้งขนาดและปริมาณของมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเฉพาะช่องทางในการลดข้อจำกัดแก่ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและต้นทุนในการให้บริการแหล่งเงินทุน ตลอดจนมาตรการพัฒนาด้านการผลิต การตลาด และการสนับสนุนด้านอื่น ๆ เป็นต้น

2) อุปสรรคที่สำคัญต่อการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือตัวผู้ประกอบการเอง ทั้งในด้านคุณลักษณะของกิจการ ที่สะท้อนจากความน่าเชื่อถือของผู้ประกอบการ และประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ และด้านตัวแปรด้านการเงินและสถานะทางการเงินของธุรกิจที่สะท้อนจากปัจจัยการมีหลักประกันที่เพียงพอ การไม่มีประวัติค้ำประกันหนี้ ความเสี่ยงของโครงการ และวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการกู้ยืม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ผู้ประกอบการสามารถปรับปรุงโดยการให้ความสำคัญกับการปรับปรุงระบบบริหารจัดการให้เป็นระบบมากขึ้น มีการจัดทำบัญชี/การท่างบการเงินที่เป็นระบบมากขึ้น โดยหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาส่งเสริมผ่านสถาบันการศึกษาชั้นสูงในพื้นที่ในการให้ความรู้และจูงใจให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการ การทำบัญชีและงบการเงินต่าง ๆ

3) ปัญหานโยบายภาครัฐและความร่วมมือของสถาบันการเงิน แม้ภาครัฐเห็นถึงความสำคัญและข้อจำกัดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของพื้นที่ โดยการมีนโยบายส่งเสริมผ่านหน่วยงานส่งเสริมวิสาหกิจต่าง ๆ และสถาบันการเงินเฉพาะกิจของภาครัฐ ขณะที่สถาบันการเงินได้พัฒนานวัตกรรมของธนาคาร ผ่านการปรับปรุงกระบวนการทำงาน และช่องทางให้บริการสู่ธนาคารยุคใหม่ซึ่งก่อให้เกิดการผ่อนคลายข้อจำกัดในการเข้าถึงสินเชื่ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้มากขึ้น แต่ยังพบว่าข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจากความไม่ชัดเจนของนโยบายของภาครัฐและการขาดความร่วมมือของธนาคารในการปล่อยสินเชื่อ อาจเป็นผลจากการกำหนดนิยามของมาตรการการช่วยเหลือของภาครัฐตามนิยามของ SMEs ที่กว้างเกินไป ทำให้ไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่เป็นวิสาหกิจขนาดย่อมที่มีอยู่เป็นส่วนใหญ่ของวิสาหกิจขนาด

กลางและขนาดย่อมของพื้นที่ ประกอบกับมาตรการของภาครัฐไม่จูงใจธนาคารพาณิชย์มากพอ กรณีความช่วยเหลือหากเกิดขึ้นเสียที่เกื้อหนุนจากโครงการภาครัฐ ดังนั้น ภาครัฐโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบควรพิจารณาปรับปรุงมาตรการความช่วยเหลือให้สอดคล้องกับกลุ่มวิสาหกิจเป้าหมายที่ต้องการช่วยเหลือและจำเป็นต้องพัฒนากลไกทางนโยบาย เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ธนาคารพาณิชย์ร่วมมือในการปล่อยสินเชื่อแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามเป้าหมายด้วย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ “ปัญหาและข้อจำกัดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบ” ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนวิจัยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีงบประมาณ 2564

References

- Batra, G. & Kaufmann, D. & Stone, A. H. W. (2003). *The Firms Speak: What the World Business Environment Survey Tells Us About Constraints on Private Sector Development*. Retrieve from: <https://ssrn.com/abstract=541388> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.541388>
- Beck, T. H. L., Demirgüç-Kunt, A., Laeven, L., & Maksimovic, V. (2006). The determinants of financing obstacles. *Journal of International Money and Finance*, 25(6), 932-952.
- Berger, A., & Udell, G. (1995). Relationship Lending and Lines of Credit in Small Firm Finance. *The Journal of Business*, 68(3), 351-381.
- Cole, R., Goldberg, L., & White, L. (2004). Cookie Cutter vs. Character: The Micro Structure of Small Business Lending by Large and Small Banks. *The Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 39(2), 227-251.
- Eakuru N. (2011). Guidelines for Business Enterprises on Funding Sources and on Developing Networks for Sustainable of Economic in 5 Provinces of Southern Thailand. Bangkok: The Thailand Research Fund.
- Fazzari, S., Hubbard, R., Petersen, B., Blinder, A., & Poterba, J. (1988). Financing Constraints and Corporate Investment. *Brookings Papers on Economic Activity*, 1988(1), 141-206. doi:10.2307/2534426
- Kaplan, S., & Zingales, L. (1997). Do Investment-Cash Flow Sensitivities Provide Useful Measures of Financing Constraints? *The Quarterly Journal of Economics*, 112(1), 169-215. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/2951280>
- Kaplan, S., & Zingales, L. (2000). Investment-Cash Flow Sensitivities are not Valid Measures of Financing Constraints. *The Quarterly Journal of Economics*, 115(2), 707-712. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/2587008>
- Kengchon, C., & Mahujchariyawong, P. (2015). Mitigating of Financing Constraints in the Thai Banking System. *Thammasat Review of Economic and Social Policy*, 1(1), 95-167.
- Office of Small and Medium Enterprises Promotion. (2012). The results of the survey of debt load and access to finance for SMEs. Retrieved from https://www.sme.go.th/upload/mod_download/Report of the debt status survey and access to finance for SMEs-2555.pdf.
- Office of Small and Medium Enterprises Promotion. (2017). SMEs White Paper Report 2014. Retrieved from <https://www.sme.go.th/th/download.php?modulekey=215>.
- Office of Small and Medium Enterprises Promotion. (2018). SMEs White Paper Report 2015. Retrieved from <https://www.sme.go.th/th/download.php?modulekey=215>.
- Office of Small and Medium Enterprises Promotion. (2019). SMEs White Paper Report 2016. Retrieved from <https://www.sme.go.th/th/download.php?modulekey=215>.
- Office of Small and Medium Enterprises Promotion. (2020). SMEs White Paper Report 2017. Retrieved from <https://www.sme.go.th/th/download.php?modulekey=215>.
- Paitoon Kraipornsak. (2016). *Econometrics*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Paulson, A. L., & Townsend, R. (2004). Entrepreneurship and Financial Constraints in Thailand. *Journal of Corporate Finance*, 10(2), 229-262.
- Paulson, A. L., & Townsend, R. (2005). Financial Constraints and Entrepreneurship: Evidence from the Thai Financial Crisis. *Economic Perspectives*, 29(3), 34-48.
- Punyasavatsut, C. (2011). SMEs Access to Finance in Thailand. In Harvie, C., Oum, S. & Narjoko, D. (eds.), *Small and Medium Enterprises (SMEs) Access to Finance in Selected East Asian Economies*. ERIA Research Project Report 2010-14, Jakarta: ERIA. pp.193-230.
- Thomson, S. K. (1992). *Sampling*. New York: John Wiley & Sons.
- Wasi, N., Bumrungruan, P., Monchaitrakul, C., Rudtanasudjatun, M. & Samphantharak, K. (2018). *SME Debt in Thailand: A Perspective from Loan-Level Data*. Discussion Paper. Bangkok: Puey Ungphakorn Institute for Economic Research.

Wilson VanVoorhis, C. R. & Morgan, B. L. (2008). Understanding power and rules of thumb for determining sample sizes. *Tutorials in Quantitative Methods for Psychology*, 3(2), 43-50.